

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ Μ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΞΕΝΑΚΗΣ

Η έκθεση του Κωνσταντίνου Ξενάκη στο *Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης* επιχειρεί μια αναδρομικού τύπου παρουσίαση με έργα της εικοσαετίας 1980-2001, ενός δημιουργικού καλλιτέχνη της ελληνικής διασποράς. Γεννημένος το 1931 στο Κάιρο της Αιγύπτου, ζει και εργάζεται από το 1955 στο Παρίσι και κινείται από την πρώτη στιγμή στο χώρο της πρωτοπορίας με συνεχή παρουσία σε πειραματικές προσπάθειες.

Από τις αρχές ήδη της δεκαετίας του 1960 εγκαταλείπει τις εικόνες εξπρεσιονιστικής υφής, για να επιδοθεί σε ζωγραφικές συνθέσεις που υποδηλώνουν την κίνηση στο χώρο. Ο πλουραλισμός στις γραφές είναι ολοφάνερος. Επιδιώκει τις τομές, ανανεώνει τη μορφολογία και διευρύνει τα όρια της τέχνης, χάρη στις πλούσιες εμπνεύσεις του. Η «δράση» ως πολύσημη πράξη, με την οποία «συνέθετε» έναν πλούτο ιδεών, αποτέλεσε μέρος της εικαστικής του συμπεριφοράς. Με το θεατή να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο και με την τεχνολογία ως αρωγό, ο Ξενάκης προχώρησε σε μια τέχνη αρκούντως πλουραλιστική και ευφάνταστη.

Ο δια-χρονικός και δια-χωρικός χαρακτήρας του ανθρώπινου πολιτισμού αποτέλεσε για τον καλλιτέχνη σημείο αναφοράς στην τέχνη του για ένα μεγάλο διάστημα. Πάπυροι και ιερογλυφικά, αρχαιολογικά σχήματα και πρωτογενή μοτίβα συνθέτουν το σημειολογικό κώδικα της τέχνης του τα τελευταία χρόνια. Τα έργα του, αν και φαινομενικά εύληπτα, απευθύνονται στο νου και στην αντίληψη και προϋποθέτουν μια «ανασύνθεση» των σημείων από το θεατή. Η αλλαγή της σχέσης εικόνας και ειδώλου, σημαίνοντος και σημαινόμενου, είναι κάτι που κάνει το έργο του Ξενάκη πολύπλοκο και προκλητικό, εγκεφαλικό και εξαιρετικά επίκαιρο, αφού τελικά είναι η κωδικοποιημένη εικόνα του σύγχρονου κόσμου και πολιτισμού.

Η τελευταία παρουσίαση του Ξενάκη στη Θεσσαλονίκη ήταν το 1997 από τον Οργανισμό Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης με την έκθεση του στο "Αλατζά Ιμαρέτ" με τίτλο *Το βιβλίο της ζωής. Κεφάλαιο β', Ο Μέγας Αλέξανδρος και εγώ* που αποτελούσε μια εκτεταμένη εγκατάσταση-περιβάλλον, με πηγή έμπνευσης το *Βιβλίο των Νεκρών* της Αιγύπτου των Φαραώ και θέμα τον Μέγα Αλέξανδρο αλλά και τη δυναστεία των Πτολεμαίων, μέσα από μια προσωπική γραφή με εικόνες, σύμβολα, κώδικες και ιερογλυφικές γραφές.